

УДК 338.246.025.2

Малишко Ю.М.

ОЦІНКА ДЕРЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО АКТУ В РЕЄСТРАЦІЙНІЙ СФЕРІ НА СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті розглянуто на прикладі застосування методики оцінки результативності норм проектів нормативно-правових актів з позиції дерегулювання малого підприємництва, а саме: побудовано нечіткі множини приналежності параметрів часу, вартості та корупції станам, що характеризують зниження/підвищення адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва, розраховано ймовірності приналежності цих параметрів до заданих станів та обґрунтовано, який нормативно-правовий акт є результативнішим з позиції його дерегуляторного впливу на адміністративне навантаження на суб'єктів малого підприємництва.

Ключові слова: нечітка множина, приналежність, ймовірність, мале підприємство, адміністративне навантаження.

Постановка проблеми. В умовах дерегулювання малого підприємництва одним з важливих завдань є прийняття такого законодавства, яке б створювало належний бізнес-клімат для малого підприємництва, забезпечувало можливість його економічного розвитку. Високий рівень адміністративного навантаження, який виник у результаті прийняття необґрунтованого законодавства в реєстраційній сфері, створює перешкоди розвитку малого підприємництва вже на етапі його створення. Це обґрунтовує необхідність адекватної оцінки законодавства ще на етапі його прийняття з метою аргументування доцільності чи недоцільності запровадження регуляторного акта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми оцінки ефективності законодавства присвячені роботи С.С.Алексєєва, В.В.Головченко, В.В.Лапаєвої, В.Н.Нечипуренко, Н.М.Онїщенко та інших вчених. Аналіз робіт, присвячених цьому напряму, показав, що, незважаючи на кількість досліджень, не існує підходу до оцінки законодавства з позиції дерегулювання малого підприємництва.

Формулювання цілей статті. Метою статті є підвищення обґрунтованості прийняття рішень при проектуванні та прийнятті законодавства щодо дерегулювання малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Позитивний вплив дерегулювання на потенціал розвитку малого підприємництва проявляється в поповненні часових та фінансових ресурсів малого підприємництва. Тому саме показники часу та вартості виконання регулювань малим підприємством будуть обрані в якості компонент оцінки.

Крім згаданого вище розрахунку часу та вартості виконання регулювань, при прийнятті нормативно-правового акту (далі НПА) доцільно проаналізувати можливий вплив регуляторного акта на умови корупційних діянь, оскільки існування корупційних норм у законодавстві може призвести до появи нелегальних виплат суб'єктів господарювання державним службовцям з метою вчинення ними певних дій на користь підприємства, що спотворює результати оцінки фінансових та часових витрат малого підприємництва внаслідок запровадження НПА.

Стан параметра може характеризуватися лінгвістичною змінною, що має безліч значень. Аналізуючи досліджуваний параметр, можна зробити висновок про його ймовірність приналежності якому-небудь значенню лінгвістичної змінної, що розраховується за формулою:

$$P_{M1}(x \in [x_0, x_k]) = \frac{1}{x_0 - x_k} \int_{x_0}^{x_k} \mu_1(x) dx; \quad (1)$$

$$P_{M2}(x \in [x_0, x_k]) = \frac{1}{x_0 - x_k} \int_{x_0}^{x_k} \mu_2(x) dx,$$

де P_{M1} , P_{M2} – чіткі ймовірності приналежності параметра $x = x_i$ нечітким множинам $M1$ і $M2$;

x_0 – початкове значення параметра на інтервалі $[x_0, x_k]$;

x_k – кінцеве значення параметра на інтервалі $[x_0, x_k]$;

$\mu_i(x)$ – функція приналежності параметра відповідній нечіткій підмножині.

Застосуємо методику [3] оцінки впливу НПА на зміну адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва на прикладі прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)»

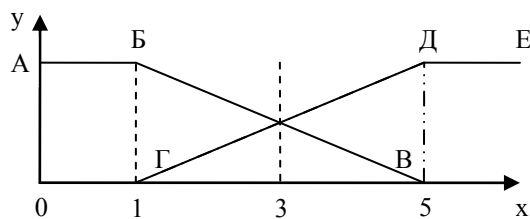
© Малишко Юлія Михайлівна, аспірант Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, м. Харків, тел.:0990079945, e-mail: losevajulia@inbox.ru

від 12.02.2015 № 191-VIII (далі ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII) [1].

Згідно з редакцією Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» № 755-IV станом на 05.04.2015 р. (далі ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р.) [2] строк державної реєстрації змін до установчих документів складав 5 робочих днів: 3 робочі дні було відведено на державну реєстрацію та 2 робочі дні на надання виписки з Єдиного державного реєстру. В проекті №1 ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII строк державної реєстрації було зменшено до 3 робочих днів, що було надалі прийнято в Законі. Зазначимо, що згідно з нормами законодавства як до внесення змін, так і в чинній редакції, можливим є проведення державної реєстрації за один робочий день, оскільки

законодавством визначено лише максимальний термін проведення державної реєстрації. Таким чином, період державної реєстрації змін до установчих документів згідно з редакцією ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. дорівнював від 1 до 5 робочих днів; ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII становив від 1 до 3 робочих днів. Причому чим довшим є строк державної реєстрації, тим більшим є адміністративне навантаження на суб'єктів малого підприємництва.

На основі цих даних побудовано функції приналежності параметра «строк реєстрації» до стану АБВ, який характеризує зниження адміністративного навантаження, та стану ГДЕ, який характеризує збільшення адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва (рис.1).

x – витрати часу на проведення реєстраційних дій (дні);
y – альфа-рівні функції приналежності.

---- інтервал значень x згідно з нормами ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII
- - - - інтервал значень x згідно з нормами ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р.

Рис.1. Функції приналежності параметра «строк реєстрації» до стану АБВ та ГДЕ*

* Складено автором

У результаті розрахунку ймовірності приналежності параметра «строк реєстрації» до стану АБВ та ГДЕ за формулою (1) отримані такі результати:

1) оскільки нечіткі множини були побудовані на основі даних ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. ймовірність приналежності параметра до станів АБВ та ГДЕ є однаковою та становить 0,5;

2) ймовірність приналежності параметра до стану АБВ по ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII та його проектам становить 0,75, а стану ГДЕ – 0,25. Тобто з ймовірністю 75% витрати часу малого підприємництва зменшаться в порівнянні з минулими періодами, а з ймовірністю 25% – залишаться на колишньому рівні. Порівняння ймовірностей приналежності параметра до станів АБВ та ГДЕ по ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. та ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII свідчить, що ймовірним є зменшення строку державної реєстрації та зниження адміністративного навантаження на бізнес згідно ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII. Прийняття Закону в цій редакції є виправданим.

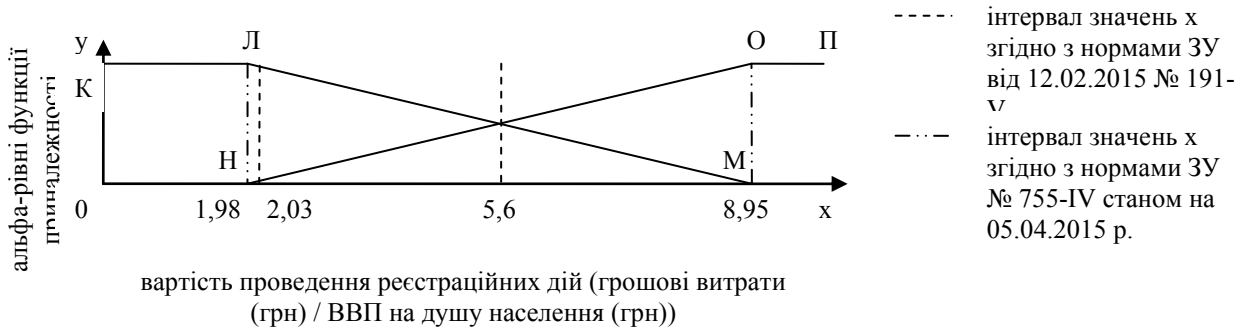
Наступним параметром оцінки є «фінансові витрати на державну реєстрацію» малого підприємництва. Згідно з редакцією ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. витрати на сплату адміністративного збору за проведення державної реєстрації та оприлюднення цієї інформації складали 6 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (або 102 грн, що становить 0,28 грн/ВВП на душу населення). ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII збільшено розмір адміністративного збору та плати за оприлюднення відомостей з Єдиного державного реєстру до 0,05 мінімальної заробітної плати за кожну операцію, що становить у 2015 р. 121,8 грн, або 0,33 грн/ВВП на душу населення.

Але це є не єдиними фінансовими витратами малого підприємництва на здійснення державної реєстрації. Так, збором та оформленням документів на проведення реєстрації можуть займатися як самі власники, так і наймані працівники. Мінімальна погодинна заробітна плата на 01.01.2015 р. складає 7,29 грн [4], тобто за один робочий день 58,32 грн, або 0,17 грн/ВВП на душу населення. Непрямими фінансовими витратами через здійснення процедури реєстрації є втрачений прибуток внаслідок простою суб'єкта господарювання. За даними державної статистики, втрачений прибуток малого підприємства в 2015 р. за день дорівнює 621,98 грн [5], або 1,7 грн/ВВП на душу населення.

На основі цих даних побудовано функції приналежності параметра «фінансові ви-

трати на державну реєстрацію» до стану КЛМ, який характеризує зниження адміністративного навантаження на суб'єктів малого

підприємства, та стану НОП, який характеризує збільшення адміністративного навантаження (рис.2).

Рис.2. Функції приналежності параметра «фінансові витрати на державну реєстрацію» до стану КЛМ та НОП*

* Складено автором

У результаті розрахунку ймовірності приналежності параметра «фінансові витрати на державну реєстрацію» до стану КЛМ та НОП за формулою (1) отримуємо наступні результати:

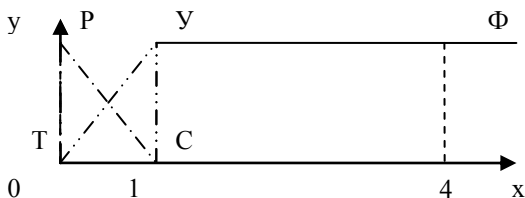
1) оскільки нечіткі множини були побудовані на основі даних ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. ймовірність приналежності параметра до станів КЛМ та НОП є однаковою та становить 0,5;

2) ймовірність приналежності параметра до стану КЛМ по ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII та його проектам становить 0,737, а стану НОП – 0,263. Тобто з ймовірністю 73,7% фінансові витрати малого підприємства зменшаться в порівнянні з минулими періодами, а з ймовірністю 26,3% – залишаться на колишньому рівні. Порівняння ймовірностей приналежності параметра до станів КЛМ та НОП по ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. та ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII свідчить, що ймовірним є зменшення фінансових витрат згідно з ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII.

Останнім параметром оцінки є «умови для корупційних діянь», тобто здійснюється оцінка

можливості створення умов для корупційних діянь за рахунок застосування норм законодавства. У редакції ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. містилася одна норма, яка могла привести до корупційних діянь. У проекті №1 ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII вказану норму не було скасовано, але за рахунок прийняття додаткової норми негативний вплив існуючої було зменшено, але також проектом передбачалося введення ще 3 норм, які могли призвести до корупційних діянь. В ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII вказані 3 норми було відхилено. В підсумку існувала одна корупційна норма, передбачена редакцією ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р., та одна норма, яка зменшувала корупційний ризик.

На основі наведених даних побудовано функції приналежності параметра «умови для корупційних діянь» до стану РС, який характеризує зниження можливості корупційних діянь у сфері державної реєстрації змін до установчих документів малого підприємства, та стану ТУФ, який характеризує збільшення можливості корупційних діянь (рис.3).

x – кількість норм, що можуть призвести до корупції (од.);
y - альфа-рівні функції приналежності.

Рис.3. Функції приналежності параметра «умови для корупційних діянь» до стану РС та ТУФ*

* Складено автором

У результаті розрахунку ймовірності приналежності параметра «умови для корупційних

діянь» до стану РС та ТУФ за формулою (1) отримуємо такі результати:

1) при виконанні норм ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. з ймовірністю 50% - корупційні діяння могли реалізуватись через існування норми, з ймовірністю 25% – корупційна норма не спрацювала, 25% ймовірності – незнання про можливість корупції.

2) ймовірність приналежності параметра до стану РС за даними проекту №1 ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII становить 0,1, а стану ТУФ – 0,9. Тобто з ймовірністю 10% норми не призведуть до корупційних діянь, а з ймовірністю 90% – корупційні норми спрацюють.

3) ймовірність приналежності параметра «умови для корупційних діянь» до станів РС та ТУФ за даними ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII є

меншою за 1 та становить 0,75 (оскільки приналежність параметра станам РС та ТУФ зображена у вигляді трикутника). З ймовірністю 50% норма не призведе до корупційних діянь у вигляді пропонування або вимагання коштів за здійснення державної реєстрації, з ймовірністю 25% можна стверджувати про можливість існування корупційних діянь, 25% ймовірності – незнання про можливість корупції, неможливість підтвердження/спростування корупції.

Наступним етапом оцінки є приведення результатів вирахувань ймовірностей приналежності параметрів певним станам до інтегрального показника. Для цього формуються правила логічного висновку (табл.1).

Таблиця 1

Правила приведення ймовірностей приналежності параметрів певним станам до інтегрального показника*

Правила	Умовні позначення
1. Якщо $R_{cx} > R_{mx} > R_{tx}$ тоді R_x	Рtx – ймовірність зниження адміністративного навантаження (далі АН) на мале підприємство (далі МП) внаслідок зменшення часу на проведення реєстрації; Рtp – ймовірність підвищення АН на МП внаслідок збільшення часу на проведення реєстрації; Рmx – ймовірність зниження АН на МП внаслідок зменшення фінансових витрат на проведення реєстрації; Рmp – ймовірність підвищення АН на МП внаслідок збільшення фінансових витрат на проведення реєстрації; Рcx – ймовірність зменшення можливості корупційних діянь та відповідно зниження АН; Рсп – ймовірність збільшення можливості корупційних діянь та відповідно підвищення АН; Рсп – незнання про можливість зміни рівня корупції, тобто ймовірність зменшення/збільшення можливості корупційних діянь.
2. Якщо $R_{cx} > R_{mx} > R_{tp}$ тоді R_x	
3. Якщо $R_{cx} > R_{mp} > R_{tx}$ тоді R_x	
4. Якщо $R_{cx} > R_{mp} > R_{tp}$ тоді R_p	
5. Якщо $R_{cn} > R_{mx} > R_{tx}$ тоді R_n	
6. Якщо $R_{cn} > R_{mp} > R_{tx}$ тоді R_n	
7. Якщо $R_{cn} > R_{mx} > R_{tp}$ тоді R_n	
8. Якщо $R_{cn} > R_{mp} > R_{tp}$ тоді R_n	
9. Якщо $R_{cn} > R_{mx} > R_{tx}$ тоді R_p	
10. Якщо $R_{cn} > R_{mp} > R_{tx}$ тоді R_p	
11. Якщо $R_{cn} > R_{mx} > R_{tp}$ тоді R_p	
12. Якщо $R_{cn} > R_{mp} > R_{tp}$ тоді R_p	

* Складено автором

На основі правил логічного висновку формула інтегральних показників ймовірностей зниження/підвищення адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємства буде мати вигляд:

$$R_x = R_{cx} * R_{mx} * R_{tx} + R_{cx} * R_{mx} * R_{tp} + R_{cx} * R_{mp} * R_{tx}$$

$$R_p = R_{cx} * R_{mp} * R_{tp} + R_{cn} * R_{mp} * R_{tx} + R_{cn} * R_{mx} * R_{tp} + R_{sp} * R_{mp} * R_{tp} + R_{sp} * R_{mx} * R_{tx}$$

$$R_n = R_{cn} * R_{mx} * R_{tx} + R_{cn} * R_{mp} * R_{tx} + R_{cn} * R_{mx} * R_{tp} + R_{sp} * R_{mp} * R_{tp}$$

У результаті розрахунку інтегральних показників отримані висновки:

1) при виконанні норм ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. більш ймовірним було існування підвищеного адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємства (табл.2). Це пояснюється значною тривалістю процесу реєстрації та існуванням корупційних норм у Законі;

2) проект №1 ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII містив деякі спрощення в порядку

реєстрації змін до установчих документів суб'єктів господарювання в частині скорочення терміну реєстрації. Але існування в проекті численних норм, які могли призвести до корупційних діянь та підвищення вартості реєстрації, має наслідком високу ймовірність підвищення адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємства (табл.2);

3) при виконанні норм ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII більш ймовірним є зниження адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємства (в основному за рахунок прийняття норми, яка зменшує корупційні ризики, та скорочення тривалості процесу реєстрації). Але через існування корупційної норми та незначного підвищення адміністративного збору за проведення реєстраційних дій ймовірність підвищення адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємства та/або залишення його на колишньому рівні ще є досить високою та дорівнює 28,29%.

**Ймовірність зниження адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва
внаслідок виконання норм законодавства***

	ймовірність зниження адміністративного навантаження на мале підприємництво	ймовірність підвищення адміністративного навантаження на мале підприємництво	ймовірність випадкової зміни адміністративного навантаження на мале підприємництво
ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р.	18,75	56,25	25,00
Проект №1 ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII	9,34	90,66	-
ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII	46,71	28,29	25,00

* Складено автором

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, порівняння ймовірностей зниження/підвищення адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва внаслідок виконання норм ЗУ № 755-IV станом на 05.04.2015 р. та ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII» та його проектів дає можливість зробити висновок, що прийняття ЗУ від 12.02.2015 № 191-VIII у редакції проекту №2 (в якій було прийнято Закон) є виправданим, та з ймовірністю 46,71%

матиме наслідком зниження адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва.

Отже, використання запропонованої методики оцінки результативності норм проектів НПА з позиції дерегулювання дозволить не тільки аргументувати доцільність чи недоцільність запровадження регуляторного акта, а й обрати кращий варіант щодо вирішення певної проблеми в сфері дерегулювання малого підприємництва.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)» від 12.02.2015 р. № 191-VIII [Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/191-19>
2. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003 р. № 755-IV [Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
3. Лосев М.Ю. Нечітко-множинна оцінка стану параметрів техніко-економічних систем /М.Ю. Лосев, Ю.М. Малишко // Системи обробки інформації: збірник наукових праць. – Х.: Харківський університет повітряних сил імені Івана Кожедуба, 2015. – Вип.4 (129). – С.33–38.
4. Розмір мінімальної заробітної плати у 2015 році [Електронний ресурс. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000004.html
5. Фінансові результати до оподаткування за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2015 році [Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/fin/fin_rez/fn_ed_vsm/fn_ed_vsm_u/fn_ed_vsm_u_14.htm

REFERENCES

1. Zakon Ukraïni Pro vnesennja zmin do dejakih zakonodavchih aktiv Ukraïni shhodo sproshhennja umov vedennja biznesu (dereguljacija) : pryiniaty 12 lut. 2015 roku № 191-VIII [The Law of Ukraine on Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on simplification of business conditions (deregulation) from February 12 2015, № 191-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/191-19> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukraïni Pro derzhavnu reestraciju juridichnih osib ta fizichnih osib – pidpriemciv : pryiniaty 15 tr. 2003 roku № 755-IV [Law of Ukraine on On state registration of legal entities and individuals - entrepreneurs from May 15 2003, № 755-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/755-15> [in Ukrainian].
3. Losev M.Ju., Malishko Ju.M. (2015). Nechitko-mnozhyinna ocinka stanu parametriv tehniko-ekonomichnih sistem [Fuzzy multiple-assessment of technical and economic parameters of systems]. *Sistemi obrobki informacii - Information processing systems*, 4 (129), 33-38.
4. Rozmir minimal'noï zarobitnoï plati u 2015 roci [The minimum wage in 2015]. (n.d.). *ligazakon.ua*. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000004.html
5. Finansovi rezul'tati do opodatkuvannja za vidami ekonomichnoï dijal'nosti z rozpodilom na veliki, seredni, mali ta mikropidpriemstva u 2015 roci [Financial results before taxation of economic activity broken down into large, medium, small and micro enterprises in 2015]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/fin/fin_rez/fn_ed_vsm/fn_ed_vsm_u/fn_ed_vsm_u_14.htm